

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

היחיד לביטוח ופיקוד
מרכז הבנייה
הישראלי

פרשת פקודי, ב' אדר ב' התשע"ו

והייתם נקיים

מה מחזק את היכולת השלטונית של המנהיג.

מעבר ליכולות הניהוליות ותהליכי קבלת ההחלטות, ניתן לקבוע כי שאלת אמינות המנהיג בעיני הציבור היא תנאי הכרחי, שבהעדרו לא ניתן לעסוק במנהיגות. על אחד ההיבטים של יצירת האמינות הזו - אנו למדים מסיכום מעשה המשכן, שהוא הנושא העיקרי של פרשת פיקודי.

הפרויקט הגדול של בניית המשכן מומן בשני מסלולים - מסלול אחד, הקטן, הוא הטלת חובה על כל אחד מישראל לתת מחצית השקל כדי להתכפר, והכסף עצמו ניתן לבניית המשכן. המסלול השני - המרכזי - הוא תרומות מרצון של הציבור. הוכרזה קריאה לכל איש אשר ידבנו ליבו לבוא ולתרום לבניית המשכן, ואף ניתנה רשימה מפורטת של הדברים שצריך: "זהב וכסף ונחושת. ותכלת וארגמן...". התורה מספרת כי ההתלהבות הציבורית הייתה גדולה מאוד, והתרומות עברו את סך הצרכים בהרבה, עד שהופץ קול במחנה כי אין צורך להביא עוד, וכי כל הנדרש לבנין המשכן כבר נאסף.

ההתלהבות הגדולה, הנכונות לתרום, השפע שהצטבר וכדו' - לא היו אפוא תוצאה של חובה אלא רצון אמיתי וכן, ואמון גדול שניתן במנהלי הפרויקט - בראש ובראשונה במשה רבינו - כי ינהיג באמינות וביישר עם הדברים. אין אנו מוצאים תשתית חוקית או תביעה ציבורית לקבלת דין וחשבון על כל שנעשה בתרומות אלה, וסביר אף להניח שבתחושת האנשים לא היה בה כל צורך. ואף על פי כן, בפרשת השבוע שלנו, העוסקת בסיום מלאכת המשכן, מוסר משה רבינו דין וחשבון ציבורי על מה שנאסף ועל מה שעשו איתו.

חכמים לימדו אותנו כי אף שמדובר במעשה חריג ומיוחד - הוא צריך להפוך להיות הנורמה הבסיסית של מנהיג ציבור. הבסיס לדין זה כונה בהמשך "והייתם נקיים מה' ומישראל" (פסוק שנאמר בהקשר אחר), והוא מציב תביעה חד משמעית: לא די לו לאדם להיות נקי מא-לוהים, ולסבור בינו ובין עצמו כי הוא פעל ביישר ועשה דברים בצדק. ישנה חובה הלכתית להיות נקי גם "מישראל", לאמור: נקיות ציבורית שקופה וגלויה, כשהציבור הוא הנמען שלה, והאדם שעוסק בצרכי ציבור מחויב להסיר מעל עצמו כל חשד, ולפרוות את חשבון ההכנסות וההוצאות גם כשמדובר בפרויקט שכולם מוכנים לתרום לו הרבה מעבר, וגם כשמדובר באדם (כמו משה רבינו) שהכל סומכים עליו.

חובת הדיווח והשקיפות נובעת ממקורות שונים. בראש ובראשונה, היא מצילה מניצול לרעה, משוחד, מגניבה, ומכל דרך אחרת של הפרת אמונים כלפי הציבור. נקיות כלכלית ואתיקה של שימוש בכספי ציבור הן יעדים העומדים בפני עצמם, גם אם אינם משרתים כל מטרה אחרת. אולם נכון יהיה לומר כי הם משיגים גם הישגים אחרים. כאמור לעיל, הנכונות לצעוד בעקבות המנהיג נובעת גם מהאמון הניתן בו. ככל שמתעוררת התחושה או הידיעה שפעולתיו של המנהיג אינן מכוונות למטרת הכוח הציבורי שניתן לו, והוא משתמש במשאבים ציבוריים כדי לעשות לביתו אזי הנכונות להתגייס למשימות לאומיות או חברתיות, ולצעוד בעקבותיו - קורסת. בשל כך, הנורמה שיוצר משה רבינו בפרשתנו חשובה לא רק לנקיות הכלכלית, אלא גם למעמדו של הפרויקט - במקרה זה המשכן, ובנכונות להמשיך לראות במשה רבינו מנהיג ראוי, מול כל האתגרים העומדים בפני ההליכה במדבר. חובה השקיפות והדו"ח לציבור הופכים אפוא לכלי אתי ומנהיגותי שלא ניתן בלעדיו.

כותב המאמר הוא: הרב יובל שרלו משמש כראש תחום האתיקה וחבר הנהלת צהר

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של יושרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

